

SERmagazine

Denkwerk Draagvlak Dialoog

We moeten het samen met Europa doen

SER-voorzitter Kim Putters
De grote uitdaging:
betrouwbare oplossingen

Ed Nijpels
Zonder Europa
geen klimaattransitie

Oersterke vetters van petflessen
SDG-pionier
Iris van Wanrooij

04

Het belang van Europa

De machtsverhoudingen in de wereld zijn aan het verschuiven. En de aanpak van klemmende vraagstukken als klimaat, energie en digitalisering vraagt om een grensoverstijgende benadering. Europese samenwerking is essentiëler dan ooit.

En verder

03 Uit de praktijk
Niet-gangbare schroefjes

09 Column Kimberley Snijders
Durven anticiperen op wat nu nodig is

10 Interview Kim Putters
"Het poldermodel is *here to stay*."

13 Column Alice Odé
Een slag op het vlak van gelijke kansen

14 Zo doen wij dat
Rotterdam wordt 'waterstofhub' van Europa

16 Interview Nanda Piersma
"Pak de regie. Waar moet IT ons brengen?"

Colofon

SERmagazine verschijnt vijf keer per jaar. Met de verhalen in dit blad wil de SER de overlegeconomie en de sociale dialoog bevorderen. Een jaarabonnement is gratis. Opgave jaarabonnementen en adreswijzigingen graag via sermagazine@ser.nl **Redactie** Liesbeth Breeveld (hoofdredactie), Dafna Holtzer, Contenture (coördinatie & eindredactie) T (0)70 3499 653 E sermagazine@ser.nl **Aan dit nummer werkten mee** Ton Bennink, Berber Bijma, Peer van den Bouwhuijsen, Felix de Fijter, Nicole Gommers, Dirk Hol, Dorine van Kesteren, Beatrice Keunen, Corien Lambregtse, Hans Vissers **Redactieraad** Hussein Dia, Sarah van Hugte, Ruud van Soelen, Anne Sophie Stoop, Marion Winnink **Klankbordgroep** Martijn Arets, Henriëtte ten Berge, Jeroen van Dijken, Anette de Groot, Nic van Holstein, Wibo Kusters, Manon Krol, Maarten Lindeboom, Guido Rijnja, Alex Tess Rutten, Bram Verkerke, Bas van Weegberg **Ontwerp** Contenture **Illustraties** BIMA, Shutterstock **Opmaak** Riccardo van der Does, Robby Gajadien **Productie** Drukkerij Opmeer

18

De kijk van Nederlanders op Europa

Feiten & cijfers

20

Interview Ed Nijpels

"Dat Europees klimaatbeleid nodig is, is een *no brainer*."

SER

Niet-gangbare schroefjes

Vrijwilligers van Repair Café

Tussen de Vaarten Almere

Bijna was de hele ventilator, tevens lamp, weggeknikkerd, herinnert coördinator van de tien Almeerse Repair Cafés Kees Groenestein zich. "Tot bleek dat de batterij van de afstandsbediening leeg was. Dat zijn de simpelste zaken. Net zoiets als een breuk in het snoer van de stofzuiger. Zaken die makkelijk te verhelpen zijn." Lastiger zijn de vastgeklonken omhulsels of niet-gangbare schroefjes die fabrikanten bewust of onbewust in bijvoorbeeld koffiezetapparaten verwerken, waardoor ze voor de huis-tuin- en keukenreparateur moeilijk te fixen zijn. Maar niet voor de 43 vrijwilligers van de inmiddels tien 'cafés' in Almere. Die hebben wel het juiste gereedschap. "Wij hebben hergebruik en duurzaamheid hoog in het vaandel. Daarom zijn we ook zo blij

met het oprekken van het recht op reparatie van het Europees Parlement. Maak onderdelen goedkoper en zorg ervoor dat spullen makkelijker uit elkaar te halen zijn."

Nu nog geldt een beperkt recht op reparatie, voor bijvoorbeeld merkrepareateurs. Het Europees Parlement wil dat nu uitbreiden naar kleinere reparateurs, zoals bijvoorbeeld de vrijwilligers van Repair Cafés. Zodat zij ook kunnen beschikken over onderdelen en handleidingen.

De SER publiceerde op 16 september de verkenning 'Evenwichtig sturen op de grondstoffentransitie en de energietransitie voor brede welvaart.' Download het advies via de QR-code.

Foto: Hans Vissers

Aan het woord

Winand Quaadvlieg
hoofd VNO-NCW-kantoor
Brussel

Marjolijn Bulk
lobbyist
Europese Zaken FNV

Bart van Riel
senior beleidsmedewerker
SER

Foto ANP/Robin van Lonkhuijsen

Waarom hebben we Europa nodig?

De machtsverhoudingen in de wereld zijn aan het verschuiven. Nederland kan het niet alleen nu het Westen en het liberale gedachtegoed niet meer dominant zijn. Ook de aanpak van klemmende vraagstukken als klimaat, energie en digitalisering overstijgt de landsgrenzen. Europese samenwerking is essentiëler dan ooit.

Tekst Dorine van Kesteren

THEMAVERHAAL EUROPESE SAMENWERKING

Nooit meer oorlog. Dat was het overheersende idee in het Europa van na de Tweede Wereldoorlog. Verschillende landen beseften de noodzaak van internationale samenwerking om herhaling te voorkomen. Het begon in 1950 met het gezamenlijk beheer van kolen en staal, de belangrijkste grondstoffen van wapens. Inmiddels kennen we een Europese Unie (EU) van 27 lidstaten, die één zijn op het gebied van handel en economie en samenwerken op buitenlands beleid en veiligheid, binnenlandse zaken en justitie.

De essentie in
10 seconden

‘We krijgen te maken met crises die we niet op nationaal niveau kunnen aanpakken’

En dat is maar goed ook, want Europese samenwerking is nu misschien wel harder nodig dan ooit. De oorlog in Oekraïne en de afhankelijkheid van het Russische gas laten zien hoe de wereld agressiever en instabieler is geworden. “Grote machtsblokken – niet alleen Rusland en China, maar ook andere sterk autoritair geleide landen – staan ronduit vijandig tegenover onze democratische rechtsstaat, vrije pers, mensenrechten en sociale markteconomie. Deze waarden zijn het wezen van Europa en kernvoorwaarden voor florerend ondernemerschap. We hebben elkaar nodig om dit te beschermen”, zegt Winand Quaadvlieg, hoofd van het VNO-NCW-kantoor in Brussel. “Bovendien krijgen we te maken met crises die we niet op nationaal niveau kunnen aanpakken”, vult Marjolijn Bulk aan, lobbyist Europese Zaken bij de FNV. “Covid, energie, klimaat, veiligheid: ons land kan het niet alleen.”

- Europese samenwerking is nu misschien wel harder nodig dan ooit.
- Het internationale speelveld is veranderd. Nederland kan het niet alleen in een tijd dat de Westerse manier van denken niet langer dominant is.
- We hebben Europa nodig om grote problemen als de klimaatverandering aan te pakken en om China en Amerika bij te benen op het gebied van technologie en innovatie.
- In Europa gaat het niet alleen over economie, maar over welvaart in brede zin.

Gelijk speelveld

Lange tijd domineerde Amerika de wereldeconomie, maar de panelen zijn aan het verschuiven. Met name de opkomst van China is indrukwekkend. Daar groeide de economie de afgelopen dertig jaar met zo’n 9 procent per jaar. “China is hard op weg de grootste economische speler te worden”, zegt Bart van Riel, senior beleidsmedewerker bij de SER. “Dat hoeft op zichzelf geen probleem te zijn voor Europa, maar een gelijk speelveld voor ondernemers is wel noodzakelijk. Dat betekent dat ook China zich moet houden aan de internationale handelsregels rond arbeid, duurzaamheid, mensenrechten, aanbestedingen en staatssteun.”

Tegelijk is het zaak dat Europa onafhankelijker wordt van haar tegenstrevers. Bijvoorbeeld van Russisch gas en van de zeldzame metalen en andere bijzondere grondstoffen uit China, die nu nog onmisbaar zijn voor de elektronica- en energie-industrie. Van Riel: “Dit lukt eerder wanneer we samen optrekken met gelijkgestemde bondgenoten, ook overzees, zoals Canada, Australië en de Verenigde Staten. En als we voldoende investeren in de transitie naar een groene economie.”

Grote transities

Transitie. Het woord is gevallen. Nederland staat voor grote opgaven rond klimaat, verduurzaming en circulariteit. Daarvoor hebben we Europa nodig. Quaadvlieg: “Veranderingen van deze omvang vragen een politieke en economische kracht en ambitie die een enkel land nooit kan mobiliseren.” Van Riel: “Beprijzing van CO₂-uitstoot en prikkels voor consumenten en bedrijven om over te stappen op duurzame alternatieven, kun je alleen op Europees niveau vaststellen. Anders verdwijnen er economische activiteiten en banen uit ons land. In EU-verband kun je ook afspraken maken over het belasten van vervuilende producten uit niet-EU-landen.”

Ook de digitale transitie overstijgt landsgrenzen. FNV’er Bulk noemt de digitale platformen als voorbeeld. “Tegenwoordig werken meer dan 28 miljoen mensen in de EU via een platform als Uber, Helpling of Deliveroo. →

Het is goed dat er een Europese richtlijn in zicht is die de positie van de platformwerkers verstevigt. Het uitgangspunt wordt dat zij geen zelfstandigen zijn, maar ‘werknemers, tenzij...’ Quaedvlieg: “Om te zorgen dat Europa in de wereldwijde technologierace kan meedoen met Amerika en China, moet er een Europees model voor digitalisering komen. Met eigen normen voor privacy, veiligheid en eerlijke concurrentie. Niet het Chinese model dat door de staat wordt beheerst, maar ook niet het Amerikaanse waarin enkele techreuzen de dienst uitmaken.”

Brede welvaart

Het gaat in Europa niet alleen om economische groei, maar ook om welzijn, sociale verbondenheid en een prettige leefomgeving. SER-medewerker Van Riel: “Brede welvaart en een goede bescherming van consumenten, werkenden en het milieu zijn de pijlers onder Europa. Een uiting hiervan is de afspraak om in 2030 55 procent minder broeikasgassen uit te stoten.” Bulk: “De EU is opgericht om al haar lidstaten en hun inwoners vooruit te helpen. Europa wil economisch sterk én sociaal zijn.”

Tallose Europese beleidsonderwerpen spelen zich af in het werkveld van de

werkgeversorganisaties en vakbonden, de zogeheten sociale partners. “Onze Europese koepelorganisatie constateerde begin dit jaar dat op de agenda van de Europese Commissie maar liefst 106 onderwerpen staan die van direct belang zijn voor het bedrijfsleven”, aldus werkgeversvoorman Quaedvlieg. “Een kleine greep: het vestigingsklimaat, innovatie, de regels voor import en export, de voorwaarden waaronder EU-burgers in meerdere lidstaten een collectieve vordering tot schadevergoeding kunnen instellen en de regels voor staatssteun. Hoe ga je daar bijvoorbeeld mee om nu de energieprijzen de pan uitrijzen?”

Bulk: “De FNV spant zich in om een bodem te leggen onder de interne markt: basisregels, die overal gelijk zijn. Het sociaal beleid in de lidstaten verschilt nogal. In een interne markt met open grenzen kunnen bedrijven zich gemakkelijk verplaatsen van het ene naar het andere land. Maar het is natuurlijk niet de bedoeling dat we terechtkomen in een *race*

‘Hoe ga je om met staatssteun nu de energieprijzen de pan uitrijzen?’

Voor de energietransitie hebben we Europa nodig. Energiecentrales gaan bijvoorbeeld over op niet-fossiele energiebronnen, onder meer windmolens.

to the bottom op het vlak van arbeidsvoorwaarden en gezond en veilig werken.”

Logisch dus dat zowel de werkgevers als werknemersorganisatie nauw betrokken is bij de EU. In Brussel lobbyen beide bij de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Raad van de EU. Dat doen zij zelf, maar ook als onderdeel van hun Europese koepels. Daarnaast vinden op Europees niveau onderhandelingen plaats tussen de sociale partners. Daaruit komen afspraken voort die de lidstaten moeten omzetten in wetgeving. Bulk: “Binnenkort gaan we met de werkgevers om de tafel over digitalisering en telewerken. De cultuur van praten en het compromis proberen te vinden is hetzelfde als in Nederland.”

Kosten en baten

Over de voor- en nadelen van het EU-lidmaatschap bestaat veel discussie. Nederland is een zogeheten nettobetaler: we dragen jaarlijks meer geld af aan de EU dan we ontvangen. Maar dat is een ondergeschikt deel van het verhaal, vindt Quaedvlieg. “Als open handelseconomie hebben wij economisch gezien

veel profijt van Europa. Nederlandse bedrijven bedienen nu een markt van 500 miljoen consumenten – in plaats van 17 miljoen. Het Centraal Planbureau heeft uitgerekend dat het bruto binnenlands product – de omvang van onze economie – dankzij de EU ruim 3 procent is gestegen. Dit is nog maar een voorzichti-

ge schatting: andere studies gaan uit van 8 tot 10 procent. Als je dat afzet tegen de nettobetalerpositie die slechts 0,4 procent bedraagt, dan is het voordeel van de EU zonneklaar. Overigens denk ik hierbij niet alleen aan de handel, maar ook aan onze positie in de wereld. Als Europa zit je steviger in het zadel bij bijvoorbeeld →

De SER en Europa

Sociaal-economisch beleid, arbeidsomstandigheden, consumentenzaken: de onderwerpen waarmee de SER zich bezighoudt, staan ook op Europese agenda. De SER is dan ook zeer betrokken bij de EU. “De SER vormt een platform voor de sociale partners en kroonleden om kennis over Europa uit te wisselen en op te bouwen. Wij volgen de relevante Europese wetgeving en brengen de gevolgen voor Nederland in kaart”, zegt senior beleidsmedewerker Bart van Riel.

Sinds het Verdrag van Rome (1957) heeft de SER meer dan 200 adviezen

uitgebracht over Europa. In het advies ‘Prioriteiten voor een fair Europa’ (2019) pleit de SER voor een eerlijker Europa. Dat is een Europa dat prioriteit geeft aan het verkleinen van de verschillen binnen en tussen de lidstaten, de brede welvaart vergroot en de geopolitieke uitdagingen en transitieopgaven krachtig aanpakt. In 2021 volgde een advies over Europese wetgeving op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Van Riel: “In een tijd van veel discussie over Europa zijn gemeenschappelijk gedragen adviezen heel belangrijk.”

klimaat- en handelsbesprekingen dan als individuele lidstaat.”

Betalen aan Europa komt volgens Van Riel ook onszelf ten goede. “Een voorspoedige sociaal-economische ontwikkeling in de overige lidstaten zorgt voor veerkrachtige handelspartners.” Niet alle baten zijn bovendien in geld uit te drukken, betoogt Bulk. “Europa heeft werkenden veel goeds gebracht op het gebied van arbeidsvoorwaarden, bescherming tegen collectief ontslag, veiligheid en gezondheid op de werkplek en ga zo maar door. Deze maatregelen komen uit Europa en zijn later omgezet in nationale wetgeving. Ook Nederland heeft via deze route stappen voorwaarts gezet. Kijk bijvoorbeeld naar het aanvullend ouderschapsverlof en de wet over transparante arbeidsvoorwaarden. Die geeft alle werknemers recht op kosteloze scholing onder werktijd. Beide wetten hebben een Europese oorsprong.”

Slagvaardiger

Veelgehoorde kritiek is ook dat de Europese samenwerking beter kan.

Lang niet altijd spreken de 27 lidstaten met één mond en er zijn interne twisten. “De verhouding tot landen als Hongarije en Polen, waar de democratie en rechtsstaat op de helling staan, is een grote uitdaging”, zegt Van Riel. Er moet wat gebeuren om het draagvlak voor Europa te versterken, aldus Bulk. “Dat kan als je iedereen in gelijke mate laat profiteren van de welvaartsstijging in Europa, de onderlinge verschillen tussen de lidstaten verkleint en de sociale regels beter handhaaft.”

Quaadvlieg vindt het belangrijk dat de EU slagvaardiger wordt als het gaat om defensie en veiligheid. “De wereld is onveiliger geworden en trans-Atlantische steun is niet langer vanzelfsprekend. Europa moet op defensiegebied meer zijn eigen boontjes kunnen doppen.” Na de inval van Rusland in Oekraïne is tot het brede politieke midden doorgedrongen dat de vrede op het continent zomaar in gevaar kan komen, merkt hij. “Dat besef laat weinig ruimte meer voor een discussie over nut en noodzaak van de EU.” ●

Conferentie over de toekomst van Europa

Europese burgers laten meedenken over de uitdagingen en prioriteiten van Europa. Dat was het doel van de Conferentie over de toekomst van Europa, gehouden van mei 2021 tot mei 2022. Via een meertalig digitaal platform konden burgers hun ideeën aandragen en bespreken wat zij willen met Europa. In de lidstaten vonden nationale en lokale evenementen plaats.

Het resultaat: 49 voorstellen over de rechtsstaat, veiligheid, klimaat en gezondheid, uitgewerkt in 325 maatregelen. Enkele opvallende voorstellen zijn het recht van het Europees Parlement om wetsvoorstellen te maken, transnationale kandidatenlijsten bij de parlementsverkiezingen en een einde aan de veto's van lidstaten bij de stemprocedures. Voor 18 van de 49 aanbevelingen is een verdragswijziging nodig. Het Europees Parlement, de Europese Raad en de Europese Commissie gaan nu met de voorstellen aan de slag. Meer weten? Blader door naar Feiten en cijfers op pagina 18.

In een interne markt met open grenzen kunnen bedrijven zich gemakkelijk verplaatsen van het ene naar het andere land. “Het is niet de bedoeling dat we terechtkomen in een race to the bottom, op het vlak van arbeidsvoorwaarden en gezond en veilig werken.”

Foto Shutterstock

Foto Shutterstock

Column

Europa, stap op jongeren af!

Samenwerken met beleidsmakers en politici op nationaal en op internationaal niveau, om de stem van jongeren te vertalen in Europees beleid voor nu en in de toekomst. Als we dat bereiken, als we de inhoud daarvan herkennen in de uitvoering, pas dan kun je daadwerkelijk spreken van jongerenparticipatie in Europa.

Daarvan is nu helaas geen sprake. Ja, een selecte groep hoogopgeleide jongeren, pro-Europees en geïnteresseerd in issues als klimaatverandering, migrantenopvang en globalisering, maakt zich sterk voor ons als doelgroep. Een groot deel van de jongeren heeft echter geen vertrouwen in de eigen overheid, laat staan in de EU – en haakt zelfs af. Ze horen op het nieuws dat de aangesloten landen, Nederland niet uitgezonderd, zich niet aan gemaakte afspraken houden. En ze weten niet hoe de EU werkt. Ik begrijp dat je het nut ervan dan ook niet inziet.

En de EU is ook een complex orgaan: relatief jong, met verschillende culturen; we spreken niet dezelfde taal en veel moet nog worden (door)ontwikkeld. Maar daarin bevindt zich dan wel de ruimte voor innovatie. En daaraan willen wij juist bijdragen. Op alle terreinen.

Om te kunnen participeren is echter een radicaal andere manier van denken over onze rol als jongeren noodzakelijk. Niet wij moeten ‘de trein naar Brussel pakken en daar een tegoedbon ontvangen voor het geven van input’. Het is eerder: ‘Europa, stap op je jongeren af!’ Beleidsmakers en politici moeten ons veel beter leren kennen, en het gesprek open met ons aangaan. Desnoods met PlayStation-sessies. Dus niet alleen in taal over doelen behalen, maar ook door gewoon samen te zijn. Van daaruit ontstaat als vanzelf participatie.

Overigens, beleid wordt met ons erbij niet meer pleisters plakken op gemaakte fouten in het verleden. Beleid is dan: durven anticiperen op wat nú nodig is voor later. Want algemeen bekend is inmiddels dat wij, de jongeren van nu, op termijn de kosten moeten betalen voor de consequenties van klimaatverandering, vergrijzing, coronamaatregelen en-ga-zo-nog-maar-even-door...’ Wegkijken kán niet meer.

Kimberley Snijders (21)

voorzitter van het SER Jongerenplatform en de Nationale Jeugdraad (NJR)

Kim Putters, nieuwe SER-voorzitter: 'Als er een tijd is om bij te dragen aan oplossingen, dan is het nu'

Grensoverstijgende vraagstukken als klimaat, biodiversiteit, energie, grondstoffen en digitalisering vragen een Europese aanpak. Maar ook in Nederland blijft er genoeg te doen. Kim Putters, de nieuwe SER-voorzitter, wil bijdragen aan oplossingen die voor mensen het verschil maken. "De zaken waar de SER mee bezig is, zijn zaken die er echt toe doen."

Tekst Corien Lambregtse

INTERVIEW KIM PUTTERS

"Nu ga ik het echt doen." Dat was het eerste wat Putters thuis zei, na het telefoontje van de minister over zijn benoeming tot SER-voorzitter. Na alle adviezen die hij royaal aan anderen verstrekke over wat er gedaan zou moeten worden, mag hij nu zelf aan de bak, samen met de sociale partners en de kroonleden. Daar heeft hij buitengewoon veel zin in. "Er is een stapeling van crises in de wereld, in ons land. Als er een tijd is om een bijdrage te leveren aan oplossingen, dan is het nu. De SER is bij uitstek de plek waar dat kan."

Hij is al vierenhalf jaar kroonlid en kent de SER van binnenuit. "Ik geloof in de polder, omdat ik geloof in het consensusmodel. Politiek, markt en samenleving hebben elkaar nodig. De overheid is niet in staat om de vraagstukken van deze tijd in haar eentje op te lossen, de markt evenmin. De kracht van de SER is dat de raad vele belangen, sectoren en opvattingen samenbrengt en daarbij verder kijkt dan een termijn van vier jaar. Daardoor is de SER in staat om oplossingen voor de korte termijn en de lange termijn met elkaar te verbinden. We hebben vergezichten nodig, ook om de polarisatie en de verharding tegen te gaan."

Roze olifant

Het grote onderliggende probleem dat moet worden aangepakt, is volgens Putters onzekerheid. "Heel veel mensen in Nederland zijn onzeker. Over hun koopkracht, hun baan, hypotheek, pensioen, de waarde van hun diploma, hun eigen toekomst en die van hun kinderen. Daar komt alle onzekerheid over het klimaat, de biodiversiteit en de veiligheid nog bij. Onzekerheid is de grote roze olifant die we steeds weer moeten vastpakken en waar we met z'n allen oplossingen voor moeten vinden."

De SER kan daaraan volgens hem een belangrijke bijdrage leveren. "Werkgevers en werknemers staan midden in het leven en met hun voeten in de klei. Zij weten waar mensen zorgen over hebben. De zaken waar de SER mee bezig is, zijn zaken die er voor mensen echt toe doen."

Welke rol zie je voor jezelf als SER-voorzitter?

"Ik wil proberen orde te scheppen in de chaos van crises, belangen en posities en helpen zoeken naar wat juist nu gedeelde belangen zijn. Ik wil samen met de sociale partners en het maatschappelijk middenveld tot een lange termijnvisie komen en daarover het gesprek aangaan met de politiek en de overheid. Bij crises eisen de kortetermijneffecten vaak alle aandacht op, zo leert de ervaring, waardoor langetermijneffecten worden onderschat. Natuurlijk moeten de problemen van vandaag – zoals rond koopkracht en energie – worden aangepakt, maar doe dat zo duurzaam mogelijk. Anders zitten we na de winter nog steeds met dezelfde problemen."

'We hebben vergezichten nodig'

De politiek is zo versnipperd dat het voor politici steeds ingewikkelder wordt om de waan van de dag te ontstijgen. De SER kan over de politieke fragmentatie heen kijken en een sociaaleconomische beweging in gang zetten die we als land willen nastreven. Dat vind ik een geruststelling. Een kabinet kan morgen vallen, de SER zit er overmorgen nog."

Is het poldermodel echt zo toekomstbestendig?

"Het poldermodel is *here to stay*. Daar ben ik van overtuigd, ook al kent de polder zijn hoogte- en dieptepunten. Wij mogen ons gelukkig prijzen dat noch de politiek, noch de markt in ons land een dominante positie heeft. Onze overheid moet dealen en wheelen met de markt en het maatschappelijk middenveld. Daar zijn de verhoudingen in Nederland vanouds op gericht."

Er is geen alternatief. En juist dat rekening houden met ieders belangen is de basis voor de brede welvaart waar de SER al decennialang naar streeft."

Waar ligt de grootste uitdaging voor de SER?

"De grote uitdaging is betrouwbare oplossingen vinden voor de problemen die mensen ervaren. Het vertrouwen in de overheid en in instituties als de SER staat onder druk. Dat vertrouwen kan alleen worden hersteld als we met oplossingen komen die werken, die praktisch uitvoerbaar zijn en mensen vooruithelpen. Het is niet zo dat alle Nederlanders de overheid en de instituties de rug toekeren, maar het gaat er nu wel om spannen. →

CV

Over Kim Putters

Kim Putters (1973, Hardinxveld-Giessendam) was van 2013 tot 2022 directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). Sinds januari 2017 is hij kroonlid bij de SER. In september 2022 is hij aangetreden als SER-voorzitter. Naast deze functie is hij een dag per week hoogleraar 'Brede Welvaart' aan Tilburg University. Putters is bestuurslid van het Nationaal Comité 4 en 5 mei en vice-voorzitter van het Oranje Fonds. Tussen 2003 en 2013 was Putters lid en eerste ondervoorzitter van de Eerste Kamer en vice-voorzitter van de PvdA-fractie. In de periode 2002-2012 was hij in zijn woonplaats Hardinxveld-Giessendam actief als gemeenteraadslid, fractievoorzitter en formateur.

Vertrouwen komt te voet en gaat te paard. Ook bij de SER staat het paard in de gang te trappelen. Mensen vragen zekerheden voor de toekomst, oplossingen waar ze houvast aan hebben. Daar wil de SER graag een bijdrage aan leveren.”

Wordt het niet tijd om de SER te verbreden?

“Dat is een vraag die de grondslagen van de SER raakt. Een herbezinning op de structuur van de SER kan de uitkomst van een redenering zijn, maar is voor mij niet het beginpunt. Ik zie de verhouding tussen kapitaal en arbeid, tussen werkgevers en werknemers, nog steeds als belangrijke drager voor de maatschappelijke verhoudingen in ons land.

We kunnen onmogelijk 18 miljoen mensen aan tafel vragen, maar de SER

moet wel in het belang van al die mensen handelen. Het betekent dat we moeten kijken wie een plek heeft in de overleggen en bijeenkomsten die we over vraagstukken organiseren. Dat is iets waarvoor mijn voorganger Mariëtte Hamer zich sterk heeft ingezet; denk aan het Jongerenplatform. Daar ga ik zeker mee door. Ook de SER is gebaat bij inclusiviteit en diversiteit. Er moet dus plek zijn voor bijvoorbeeld jongeren, zzp'ers, gepensioneerden, patiëntenverenigingen en natuur- en milieuorganisaties.

De SER heeft de taak om het perspectief van de hele samenleving in het oog te houden. We moeten weten welke mensen welke gevolgen ondervinden van problemen, welke oplossingen zij nodig hebben en wat die oplossingen voor hen betekenen. Dat vraagt inzet op breed draagvlak

via sterke representatie, diversiteit en zo breed mogelijke participatie.”

Hebben de SER-adviezen impact?

“De afgelopen jaren heeft de SER belangrijke bouwstenen aangedragen voor oplossingen van grote vraagstukken als de arbeidsmarkt, het klimaat en sociale ongelijkheid. Daar moeten we nu mee aan de slag. Het middellange termijnadvies dat de SER vorig jaar heeft geleverd en bij het kabinet op tafel ligt, is de *backbone* voor komende adviezen, zoals het advies over sociaal-economische en gezondheidsverschillen. We weten al lang dat er grote gezondheidsverschillen zijn tussen praktisch opgeleide mensen en meer academisch geschoolden. Daar moeten we iets aan doen.

Ik ben enorm gemotiveerd om de problemen in Nederland aan te pakken, samen met de werkgevers, de werknemers en de kroonleden in de SER, met de overheid en alle mogelijke maatschappelijke organisaties. En voor de grote vraagstukken die niet bij de grens ophouden, zullen we dat ook samen met Europa moeten doen.”

Voel je je een Europeaan?

“Ik voel me in de eerste plaats Hardinxveld-Giessendam, daarnaast Nederlander en ook Europeaan. We hebben Europa keihard nodig. Kijk naar de energiecrisis en de vluchtelingencrisis, die crises kunnen we alleen samen in Europa aanpakken. Bij alle onderwerpen die aan de orde zijn, wordt het steeds belangrijker om te zien hoe andere landen in Europa daarmee omgaan, wat we van elkaar kunnen leren en wat we samen kunnen doen. De brede welvaart in Nederland kan alleen worden versterkt als ook de brede welvaart in Europa wordt versterkt. Dat zal een belangrijk thema blijven de komende jaren. Nederland moet daarin leiderschap tonen.”

Twijfel je er nooit aan of we echt in staat zijn om alle crises te keren?

“We móeten oplossingen vinden. Dat zijn we aan de kinderen van nu en de volgende generaties verplicht. En trouwens ook aan de vorige generaties die de brede welvaart hebben opgebouwd. We zouden geen knip voor de neus waard zijn als wij er niet voor zorgen dat een aantal vraagstukken de goede kant op gaat bewegen.” ●

‘Een kabinet kan morgen vallen, de SER zit er overmorgen nog’

Foto Dirk Hol

Column

‘Zonder Europa was er geen Charter Diversiteit geweest’

Niet alleen onderwerpen als de coronapandemie of klimaatverandering zijn grensoverstijgende thema's. Dat geldt ook voor diversiteit en inclusie (D&I). Europa telt daarom 26 Charters Diversiteit in verschillende lidstaten, met in totaal zo'n 12.000 ondertekenaars. Ze committeren zich aan het promoten van diversiteit en het creëren van gelijke kansen op de werkvloer. Die stevige Europese inbedding is extreem belangrijk. Overal in Europa kan op het vlak van gelijke kansen nog een slag gemaakt worden. En ik denk dat we zo veel van elkaar kunnen leren.

Toen ik echter zeven jaar geleden opperde een Nederlands charter te lanceren, aarzelde de politiek. Nederland liep al zo voorop als het ging om emancipatie en integratie, dachten de politici. Dan hadden wij toch geen charter diversiteit nodig? Door Europa 'in te trekken', kon ik hard maken dat die behoefte er wel degelijk was. Onze buurlanden hadden namelijk al wél een charter opgetuigd, vanuit de gedachte dat er een wereld te winnen is op het vlak van D&I. Via het Franse charter kreeg ik binnen *no time* van 7 multinationale bedrijven de bevestiging dat zij met plezier zouden ondertekenen bij de lancering van een Nederlands Charter. Zonder deze Europese samenwerking was er in Nederland geen Charter Diversiteit gekomen.

De huidige wisselwerking tussen Europese ondertekenaars is net zo krachtig als toen het geval was. We inspireren en informeren elkaar. Ingegeven door actualiteit wordt de discussie soms écht op het scherp van de snede gevoerd. Hoe bewaak je bijvoorbeeld inclusie in tijden van een pandemie? Of neem de landen waar Russen een etnische minderheid vormen. Hoe voorkom je marginalisatie van deze groep op de werkvloer?

Wat alle charters gemeen hebben, is dat zij inclusie en diversiteit in brede zin en op meerdere dimensies willen bevorderen: van arbeidsvermogen, etnisch-culturele diversiteit en gender tot leeftijd en LHBTI+. Die gezamenlijkheid maakt het charter aantrekkelijk voor multinationale ondertekenaars die internationaal denken.

Ondanks het gezamenlijke karakter, verschilt de aanpak per land. In Nederland hebben we een poldercharter; het is een zaak van werkgevers en werknemers. Het Duitse charter is meer gefocust op de top van het bedrijfsleven. België kent twee charters, een voor Wallonië en een voor Vlaanderen, allebei met een andere aanpak. En zo kan ik nog wel even doorgaan. De monitoring wordt overal anders ingevuld. Die ruimte voor lokale invulling heeft zijn voordelen. Als ik héél eerlijk ben, zou ik de charters soms willen stroomlijnen naar Nederlands model: een vrij 'streng' plan van aanpak waarmee we resultaten boeken. Maar dan fluit ik mijzelf terug. Ieders manier mag er zijn: dat is de basis van inclusie.

Alice Odé

projectleider van Diversiteit in Bedrijf dat organisaties ondersteunt bij het bevorderen van een gemêleerd personeelsbestand en inclusief bedrijfsklimaat

Rotterdam wordt 'waterstofhub' van Europa

De Rotterdamse haven moet de 'waterstofhub' van Europa worden. Daar wordt hard aan gewerkt, onder meer met de bouw van een enorme waterstoffabriek van Shell. Om de Europese doelen voor groene energie te halen, is het belangrijk dat Europa snel met regels voor de waterstofsector komt, zegt Randolph Weterings van het Havenbedrijf Rotterdam.

Tekst Berber Bijma

Waterstof is geen nieuwkomer in Rotterdam. Al decennialang gebruiken raffinaderijen in de haven waterstof uit aardgas voor de productie van onder meer brandstoffen. Jarenlang was dat 'grijze' waterstof: bij de productie kwam CO₂ vrij, die de lucht in ging. Dat kan ook anders, namelijk met blauwe waterstof, waarbij de CO₂-uitstoot wordt afgevangen en opgeslagen. Nog duurzamer is groene waterstof: geproduceerd met duurzame energie en zonder CO₂-uitstoot.

Blauwe en met name groene waterstof gaan een grote bijdrage leveren aan het halen van de klimaatdoelstellingen, vertelt Randolph Weterings. Hij is manager hernieuwbare energie, elektrificatie en waterstof bij het Havenbedrijf Rotterdam. "Groene waterstof is een goed alternatief voor olie en bij uitstek geschikt voor de zware industrie, die niet met elektriciteit

kan werken. Een voordeel boven elektriciteit is dat je met waterstof veel meer energie door één leiding kunt vervoeren – in de vorm van vloeistof of gas – dan de energie uit stroom die je door één kabel kunt vervoeren."

Een jaar of vier geleden is de echte opschaling van groene waterstof in Rotterdam begonnen. Net voor de zomer van dit jaar werden de handtekeningen gezet voor de grootste groene waterstoffabriek van Europa, op de Tweede Maasvlakte. Eigenaar Shell wil de fabriek in 2025 operationeel hebben. De fabriek gaat dagelijks 50 tot 60 ton waterstof produceren, genoeg om iedere dag 2300 waterstofvrachtauto's op te laten rijden.

Rotterdam heeft de perfecte ligging voor groene waterstof, stelt Weterings. "Alles ligt hier heel dicht bij elkaar: de windmolens op zee die de energie voor de productie leveren, de productiefabrieken én de afnemers die groene waterstof

in hun productieproces gebruiken. Shell is de eerste die de stap heeft gezet, nu gaan anderen volgen."

Grote ambities

De ambities voor de langere termijn zijn groot. Rotterdam is nu al een belangrijk energieknooppunt in Europa. De haven transporteert driemaal zoveel energie als Nederland zelf gebruikt. Ook voor waterstof wil Rotterdam een centrale rol gaan spelen. "Rotterdam gaat de waterstofhub van Europa worden", zegt Weterings. "We hebben hier al veel voorzieningen en een perfecte ligging om waterstof verder te vervoeren naar de industriegebieden in bijvoorbeeld Limburg en Duitsland."

In 2050 wil Rotterdam jaarlijks 20 miljoen ton waterstof naar industriegebieden vervoeren. Dat kan lang niet allemaal in de eigen haven geproduceerd worden. Import en doorvoer wordt

daarom een belangrijk deel van de Rotterdamse waterstofsector.

Omschakeling

Om de ambities te realiseren, zijn er nog wel wat hindernissen te nemen. Weterings: "We hebben nog te weinig niet-fossiele brandstoffen voor de waterstofproductie, er moeten meer waterstoffabrieken komen en het gebruik moet toenemen. Waterstof heeft de potentie om overal ingezet te worden, maar veel sectoren werken er nog niet mee. Die moeten behoorlijk snel omschakelen. Dat is bijvoorbeeld voor de luchtvaart en de zeevaart een flinke uitdaging."

Voor een succesvolle transitie is bovendien Europese regelgeving nodig. "De Green Deal van de EU heeft een enorme boost aan waterstof gegeven", zegt Weterings. "We hebben nu meer duidelijkheid over de definitie van blauwe en groene waterstof en de ambities van Europa.

Iedereen weet nu welke kant het opgaat. Dat maakt dat een bedrijf als Shell zo'n enorme investering in een waterstoffabriek kan doen."

Bovenop de Green Deal is nu snel Europese regelgeving nodig om ook andere sectoren aan te zetten tot de overstap op waterstof. "Er moet bijvoorbeeld een certificeringsinstrument komen dat ervoor zorgt dat de waterstof die we gaan importeren uit verre landen echt groen of blauw is. Ik weet dat er hard wordt gewerkt aan regels maar het is een race tegen de klok. Bedrijven wachten op regels voor eerlijke concurrentie voor ze gaan investeren. Dus bij de doelen die Europa voor de inzet van waterstof stelt, moet datzelfde Europa ook heel snel de regels leveren." Als dat gebeurt, kan Nederland volgens Weterings de komende decennia enorm profiteren van groene waterstof. "Nederland is perfect gepositioneerd om voorloper te worden in deze sector." ●

Aan het woord

Randolph Weterings
manager hernieuwbare energie, elektrificatie en waterstof
Havenbedrijf Rotterdam

Foto ANP/Frank de Roo

Waterstof en het Klimaatakkoord

Dwingende klimaatseisen, 49% minder broeikasgassen in 2030 en rond 100% in 2050 vragen een drastische verandering van het energiesysteem en het industrie- en grondstoffsysteem. Volgens het Klimaatakkoord geeft waterstof de mogelijkheid om "grote hoeveelheden duurzame energie op kosteneffectieve manier in het systeem te passen en om nieuwe circulaire processen en waardeketens in de Nederlandse economie op te bouwen." Nederlands uitgangspunt om een rol voor waterstof voor te bereiden is kansrijk. We beschikken over een omvangrijke procesindustrie die al waterstof gebruikt, een groot windpotentieel op de Noordzee en gasinfrastructuur en -kennis.

‘De maatschappelijke uitdagingen schreeuwen om een schone lei’

Nanda Piersma, lector Responsible IT aan de Hogeschool van Amsterdam is sinds kort kroonlid van de SER. Binnen de wereld van IT maken gigantische bedrijven de dienst uit. Ze lijken zich weinig van landsgrenzen aan te trekken. Hoe positioneren en Nederland en Europa zich in dat krachtenveld?

Tekst Felix de Fijter Foto Christiaan Krouwels

“Binnen mijn vakgebied gaat het over de vraag: hoe kunnen we IT-systemen verantwoord maken?” Daarbij verschuift de focus steeds nadrukkelijker naar de ontwikkelaars, meent Nanda Piersma, SER-kroonlid en lector Responsible IT aan de Hogeschool van Amsterdam.

“We hebben het wel over gebruikers, over hoe ze gediscrimineerd worden. En we hebben het over de rol van de *big tech*, wat voor schurken dat wel niet zijn. Maar we hebben het onvoldoende over de mensen die moeten waarmaken wat beleidsmakers of politici beloven.”

Waarom moeten we het daar meer over hebben?

“Als er grote softwareprojecten ontwikkeld moeten worden, kloppen opdrachtgevers telkens aan bij dezelfde partijen. Noodgedwongen. Want om dergelijke omvangrijke processen aan te kunnen, heb je volume nodig. En dan is de keuze beperkt.”

Is dat kwalijk?

“Wat je in elk geval ziet, is de neiging om dingen aan elkaar te bouwen, systemen aan elkaar te verknopen. Dat is op het eerste oog de goedkoopste en vaak ook makkelijkste weg. Maar het betekent wél dat je voortbouwt op bestaande systemen, met de problemen die daarbij

horen. Dat belemmert de ambitie om dingen nu eens echt op een andere manier te doen. Want eigenlijk schreeuwen de maatschappelijke uitdagingen van deze tijd daarom: begin nu eens met een schone lei, maak een frisse start!”

‘Waar vinden we dat IT ons moet brengen?’

“Daarmee beland je snel weer bij het dilemma dat ik net noemde. Want de enige partijen die dergelijke operaties aan durven en kunnen gaan, zijn de internationale *big tech*-partijen. Zij hebben daarvoor de infrastructuur, de menskracht én de financiële middelen. Maar wil je wel met die partijen in zee? Wil je dat de Amazons en de Microsofts jouw data door hun vingers laten gaan?”

U wilt dat liever niet?

“Je hoeft daar niet per definitie op tegen te zijn. Maar dan moet er moet wel een

Europese tegenbeweging op gang komen. Niet omdat *big tech* de grote vijand is. Maar om je als Europa zelfbewust en assertief op te stellen: ‘Wij zijn hier opdrachtgever, en wij hebben hier een mening over’. Op Europees niveau is de Wet op de Artificiële Intelligentie daar een goed voorbeeld van. Het gaat om impactvolle wetgeving, waar goed over is nagedacht. Daar hebben we meer van nodig. Europa’s culturele bagage omspant eeuwen. We barsten van de kennis en expertise hoe wij een maatschappij willen inrichten en vormgeven. We hebben duidelijke ideeën hoe we de machtsstructuren en het democratisch gehalte ervan kunnen beheersen. Die bagage moeten we raadplegen en aanwenden. We hebben het, in deze digitale wereld, keihard nodig.”

En als we het toespitsen op Nederland?

“Het is van groot belang dat we onze afhankelijkheid gaan beperken. Neem de digitale infrastructuur; de kabels, de zendmasten. Steeds vaker zijn ze eigendom van de *big tech*-bedrijven zelf. Moet je dat willen? Zouden we zoiets ook aandurven met onze autosnelwegen? Dat een groot Amerikaans of Chinees bedrijf zegt: maak je niet druk, wij bouwen de wegen wel, en jullie mogen er tegen betaling overheen rijden. Heb je dan nog de grip en de zeggenschap die je wilt? Ik vind het juist voor de landelijke overheid

een opdracht om hier een actieve rol in te pakken. Het is één van de eerste dingen die ik bij de SER zou willen inbrengen.”

Welke kant zou het op moeten?

“Wetgeving alleen is de oplossing niet, en ethische checklists zijn dat ook niet. Een oplossing begint ermee dat we met elkaar gaan nadenken over de vraag: wie heeft welke taak? Wat is een overheidstaak? Wat leggen we op het bord van de private partijen? Wat is het handelingsperspectief van elke speler in de keten? En een stap verder: hoe willen we eigenlijk dat software ontwikkeld wordt? Waar vinden we dat IT ons moet brengen? Vinden we het acceptabel dat een verpleegkundige

drie uur per dag gegevens in een computersysteem zit in te typen? Of kunnen systemen echt slimmer en wendbaarder?”

U denkt van wel?

“IT wordt te vaak ingezet als een verlengstuk van de manier waarop we gewend waren te werken. Daar stellen we te weinig vragen bij. Waarom moet je bij elke online aankoop opnieuw je adresgegevens invoeren? En waarom moet dat steeds opnieuw bewaard worden op een server? Waarom bewaren we e-mails jarenlang? Waarom worden er eindeloos veel Teams-meetings opgeslagen? Weet je wel hoeveel energie het kost om één gigabyte aan informatie op te slaan?”

De houding mag kritischer?

“Absoluut. En dat kan ook. IT wordt ten onrechte gemystificeerd. Alsof het een volstrekt onbegrijpelijke wereld is, alleen toegankelijk voor whizzkids. Neem algoritmes. Daarover wordt gesproken alsof het ondoorgrondbare wezens zijn die ons vroeg of laat zullen domineren. Maar in feite zijn het gewoon peutertjes, kleine digitale opdondertjes die je alles moet vertellen voordat ze iets kunnen uittrichten. Met een paar miljoen tegelijk kunnen ze wel een enorme impact hebben, zeker. Maar enige ontzuivering is wel wenselijk. Want dat stelt je in staat om proactief de software in te duiken en een weg vooruit zoeken.” ●

De kijk van Nederlanders op Europa

Hoe denken Nederlanders over de Europese Unie? Hoe moet de toekomst van de EU eruitzien, bijvoorbeeld op het gebied van klimaat of migratie? Over die vragen mochten alle EU-burgers meepraten in de Conferentie over de toekomst van Europa. De belangrijkste Nederlandse uitkomsten in vogelvlucht.

Tekst Berber Bijma

Klimaat: kies richting

Nederlanders vinden dat de EU een leidende rol moet nemen in de strijd tegen klimaatverandering. Nederlanders denken verschillend over klimaatverandering, maar een grote meerderheid vindt wel dat de EU een duidelijkere toekomstvisie moet hebben.

Bescherm vrijheid en veiligheid

De Europese Unie moet onze fundamentele vrijheden en grondrechten beschermen. Dat staat voor veel Nederlanders als een paal boven water. Ook bescherming van consumentenrechten vinden we belangrijk. Daarnaast vinden we huisvesting, onderwijs en zorg belangrijke rechten.

Migratie: bewaak de Europese grenzen

Veel Nederlanders vinden dat de buitengrenzen van Europa beter beschermd moeten worden. Verder moet de migratiediscussie genuanceerder: met meer aandacht voor redenen om te vluchten en voor de toegevoegde waarde van vluchtelingen voor ons land.

Maak de Europese economie sterker

Als bedrijven binnen de EU beter samenwerken, wordt de Europese economie daar sterker van. Nederlanders willen daarbij vooral kijken naar efficiëntere samenwerking, bijvoorbeeld bij innovatie. We zijn er geen voorstander van dat er meer EU-geld naar bedrijven gaat.

Benut de EU-kracht bij grote thema's

De kracht van de EU zit in de aanpak van internationale uitdagingen, bijvoorbeeld op het gebied van klimaat, gezondheid en migratie. Nederland is te klein om daarin zelf van betekenis te zijn. Deze meerwaarde van de EU kunnen we nog beter benutten.

Snel en veilig internet

Stabiel, snel en veilig internet voor iedereen. Dat vinden we echt een onderwerp dat op het bord van de EU ligt. Bescherming tegen online misdaad is bijvoorbeeld typisch een thema om in EU-verband op te pakken.

Meer regie bij een pandemie

Lidstaten van de Europese Unie moeten beter samenwerken bij een besmettelijke ziekte. Zo moeten maatregelen beter op elkaar afgestemd worden, maar moet er tegelijk ruimte zijn voor regels die bij de eigen cultuur passen.

Wat vinden andere landen?

De 'Conferentie over de toekomst van Europa' vond plaats in 2021 en 2022. De uitkomsten in dit artikel komen uit de Nederlandse burgerdialoog *Kijk op Europa*, onderdeel van die conferentie. Het eindverslag van de conferentie, met daarin de uitkomsten per EU-lidstaat en 49 voorstellen op basis van het geheel, is te vinden op futureu.europa.eu/pages/reporting.

‘Europa is absoluut noodzakelijk voor de klimaattransitie’

Soms loopt Nederland voor de troepen uit met een ambitieuze klimaatregel. Een andere keer manen Europese regels Nederland juist om serieuzer werk te maken van de transitie. Om klimaatdoelen te halen én eerlijke concurrentie in stand te houden, is Europa onmisbaar, zegt Ed Nijpels, SER-kroonlid en voorzitter van het Voortgangsoverleg Klimaatakkoord.

Tekst Berber Bijma

INTERVIEW ED NIJPELS

En feite is het simpel: problemen die over grenzen heen gaan, moet je over grenzen heen aanpakken. Dat Europees klimaatbeleid nodig is, is voor Ed Nijpels daarom een *no-brainer*.

Als voorzitter van het Voortgangsoverleg Klimaatakkoord houdt hij zich al jaren bezig met de Nederlandse klimaatdoelstellingen en het waarmaken daarvan. Die Nederlandse doelstellingen vloeien voor een groot deel voort uit Europese regelgeving.

“Voor klimaatbeleid heb je drie belangrijk instrumenten: normen stellen via wetgeving, vervuiling beprizen en subsidies. Die subsidies moeten overigens altijd tijdelijk zijn, enkel om bedrijven of burgers een bepaalde drempel over te helpen. Europa gebruikt al die instrumenten.”

Lidstaten zijn verplicht zich aan Europese normen te houden. Het Europese doel om in 2030 55 procent minder CO₂ uit te stoten dan in 1990 (*‘fit for 55’*) staat ook in het Nederlandse regeerakkoord. Het kabinet streeft zelfs naar 60 procent. Nederland heeft lang ‘meegestribbeld’ met de Europese wetgeving, zegt Nijpels. “Nu, met de oorlog in Oekraïne en de energiecrisis zet Europa in op een versnelling van de verduurzaming, onder de noemer Repower Europe. Alle argumenten om niet mee te gaan, zijn de tegenstanders van stevig klimaatbeleid door de recente ontwikkelingen uit handen geslagen. Trouwens, we moeten simpelweg wel, want die Europese 55 procent is bindend.”

Eerlijke concurrentie

Het Europese systeem dat bepaalt dat bedrijven moeten betalen voor hun CO₂-uitstoot, het handelsemissiesysteem ETS, zorgde jarenlang voor veel discussie maar “werkt nu perfect”, vindt Nijpels. “Bedrijven kunnen kiezen tussen betalen voor hun CO₂-uitstoot of investeren om die uitstoot te verminderen. En omdat de prijs hoog is, gaan veel bedrijven investeren.’ Aan oneerlijke concurrentie uit werelddelen die geen prijskaartje hangen aan CO₂-uitstoot, wordt inmiddels hard gewerkt. “Europa komt met een grensheffing voor producten uit landen buiten Europa met geen of een zwak klimaatbeleid die anders een concurrentievoordeel zouden hebben. Kortom: Europees

klimaatbeleid is volslagen onmisbaar voor het klimaatbeleid in de afzonderlijke lidstaten. Zo’n heffing aan de Europese grenzen, maar ook het percentage dat je in 2030 wilt halen, zijn typisch dingen die je gezamenlijk moet regelen en afdwingen.” In 2050 moet de hele Europese Unie klimaatneutraal zijn.

Nederland staat nu ongeveer op de zevende plaats van alle Europese lidstaten, gekeken naar klimaatambities en het waarmaken daarvan. Dat moet absoluut omhoog, vindt Nijpels. “Zeker als je Rutte hoort zeggen dat Nederland tot de top moet horen. Als Nederland de doelstellingen uit het huidige regeerakkoord waarmaakt, zetten we forse stappen. Soms is Nederland ambitieuzer dan Europa – bijvoorbeeld in het uitbannen van de verkoop van nieuwe benzineauto’s – andere keren spoort Europees beleid Nederland aan om er een paar tandjes bij te doen.”

Minder boeren

Het Europese klimaatbeleid – en daaruit volgend het Nederlandse beleid – heeft voor iedereen gevolgen: bedrijven, boeren en burgers. Europese regels op het gebied van natuur en klimaat zorgen ervoor dat de agrarische sector in Nederland flink gaat veranderen. “De landbouwsector gebruikt nu meer dan 60 procent van de Nederlandse grond. Dat is geen heilig recht. Net als iedere andere sector zal de landbouw zich moeten houden aan regels die we met z’n allen in Nederland en Europa hebben vastgesteld. Daar is geen discussie over mogelijk.”

Ook burgers kunnen niet om het Europese en Nederlandse klimaatbeleid heen. “Beter geïsoleerde woningen, warmtepompen, zonnepanelen, ander transport – dat gaan we allemaal merken.” Waar burgers en bedrijven nog veel meer van gaan merken dan nu, is het realiseren van een circulaire economie, een Europese doelstelling die nauw samenhangt met het klimaatbeleid. Circulaire economie houdt in dat reststoffen en afvalstoffen zoveel mogelijk hergebruikt worden, waardoor afval niet meer bestaat. “Dit is een typisch voorbeeld van Europees beleid dat lidstaten – ook Nederland – dwingt om meer stappen

te zetten. Er zijn afvalsectoren waarmee Nederland vooroploopt, zoals papier en glas. Maar Europa werkt bijvoorbeeld ook al een aantal jaren aan het *right to repair*: ieder product moet te repareren zijn. Dat is een enorme revolutie, waar Nederland en veel andere Europese landen nog niet voor klaar zijn. Maar op een gegeven moment móeten we wel.”

Innovatie

“De technologie gaat ons helpen bij de klimaattransitie. Daar ben ik grenzeloos optimistisch over. Er gaat geen dag voorbij zonder nieuws over nieuwe technologische mogelijkheden. Tegelijk moeten we ons daar natuurlijk niet door in slaap laten sussen. Innovatie mag geen vluchtwezel voor bange politici worden om lekker te wachten tot alle klimaatproblemen zijn opgelost. Technologie is juist een steun in de rug om nú aan de slag te gaan.” ●

CV

Over Ed Nijpels

Ed Nijpels (1950) is kroonlid van de SER, voorzitter van de SER-commissie Duurzame Ontwikkeling en voorzitter van het Voortgangsoverleg Klimaatakkoord. Van 2013 tot 2017 was hij voorzitter van de Borgingscommissie die de uitvoering van het Energieakkoord bewaakte. In 2018 en 2019 was Nijpels voorzitter van het Klimaatberaad, het coördinerend orgaan voor de totstandkoming van het Nederlandse Klimaatakkoord in 2019. Het Voortgangsoverleg monitort in hoeverre de afspraken uit dat akkoord worden nagekomen. Nijpels neemt op 3 november 2022 afscheid als voorzitter van het Voortgangsoverleg.

Zes vragen over de Europese OR

De Nederlandse medezeggenschap beperkt zich tot de grenzen van ons land. Voor multinationale ondernemingen houdt het beleid echter niet op bij de nationale grens. Zij kunnen een Europese ondernemingsraad (EOR) instellen. Wat is een EOR en hoe werkt dat precies? Sjef Stoop, adviseur Europese ondernemingsraden bij SBI Formaat, legt het uit.

Tekst Peer van den Bouwhuijsen

1 Wat is een EOR Europese ondernemingsraad (EOR)?

Een EOR is een ondernemingsraad voor multinationale ondernemingen. In de raad zitten verkozen werknemers uit de zogenaamde Europese Economische Ruimte (EER). Dit zijn de EU-landen plus Noorwegen, IJsland en Liechtenstein. Een EOR is belangrijk omdat er in de meeste landen wel een goed systeem van werknemersvertegenwoordiging is, maar geen aansluiting op de internationale besluitvorming van de concerns. Een EOR moet dat gat overbruggen.

2 Welke bedrijven moeten een EOR hebben en in welke wet staat dat?

Bedrijven met minimaal 1.000 werknemers in de EER, met daarbij ten minste twee landen met 150 werknemers, moeten een EOR hebben. De regels voor een EOR staan in de Wet op de Europese ondernemingsraden (WEOR). Deze wet is een uitwerking van de Europese richtlijn en behelst vooral het onderhandelingsproces. Het is geen kader voor hoe vaak een EOR bij elkaar komt of het aantal zetels per land.

3 Hoe wordt een EOR opgericht?

Het instellen van een EOR is vaak een complex en langdurig proces. Formeel is het hoofdbestuur verantwoordelijk voor het instellen van de EOR, maar in de praktijk nemen vaak medewerkers dit initiatief. De multinational moet hiervoor een aantal stappen doorlopen. Eerst moet een Bijzondere OnderhandelingsGroep (BOG) worden samengesteld. Hiervoor worden verkiezingen onder het personeel gehouden. Zo'n BOG gaat daarna met de directie onderhandelen over de kaderafspraken voor de EOR. Dit leidt tot een overeenkomst. Daarin staat hoe je de leden in de EOR kiest, de verdeelsleutel van de zetels, en hoe vaak je bij elkaar komt. Ook de samenkomsten van het dagelijks bestuur en de werkerterreinen vind je erin terug. Dit traject mag maximaal 3 jaar duren, meestal duurt het ongeveer 1½ jaar. Vanwege de reisafstanden, taalverschillen en verschillende onderhandelingsculturen is het vaak een intensief proces. Online onderhandelen kan lastig zijn. Vervolgens vinden in alle landen verkiezingen plaats om de leden voor de EOR te benoemen.

4 Wat zijn de verschillen met een Nederlandse OR?

Er zijn in hoofdlijn vier verschillen:

1. De talen kunnen het complexer maken. In een hightech organisatie spreken ze meestal Engels, maar in een productiebedrijf vaak niet. Dan werk je met veel tolken. Daardoor wordt het vergaderproces minder dynamisch en ontstaan er sneller misverstanden.
2. Onderwerpen moeten transnationaal zijn. Het gaat dus niet over de vakantieroosters. Vaak zijn het onderwerpen van economische of financiële aard.
3. Je zit als EOR aan tafel met een hoger managementniveau, soms met de CEO, of de Europese directie. Dat is een voordeel als je invloed wilt uitoefenen.
4. Ook een EOR mag over voorgenoemen besluiten een advies uitbrengen. Maar als het advies van EOR aan de kant wordt gelegd, dan kan de EOR niet naar de Ondernemingskamer stappen. Wel kan de EOR laten toetsen of de juiste procedure is gevolgd.

Aan het woord

Sjef Stoop
adviseur Europese
ondernemingsraden
bij SBI Formaat

5

Hoe is de verhouding tussen vakbonden en de EOR?

Dit hangt heel erg af van de landen in de EOR. In Nederland kan een vakbond vaak niet veel ondersteuning bieden. In andere landen is dat verschillend. In Scandinavië bestaat er nauwelijks verschil tussen de vakbond en de OR. Alles loopt via vakbondclubs die als een ondernemingsraad functioneren. In Zuid-Europa loopt veel via vakbondslijnen, vaak zonder onderlinge samenwerking.

Het is belangrijk om de lokale achtergronden van de mensen te kennen. Iemand in Scandinavië vindt het vreemd als iemand uit Nederland geen vakbondslid is. Kan die wel de medewerkers vertegenwoordigen? Terwijl het in

Nederland bijna gangbaar is om geen lid te zijn van een vakbond.

6

Hoe serieus nemen bestuurders van multinationals de EOR?

In Nederland wordt vaak gedacht dat een EOR een wassen neus is. Maar bestuurders van multinationals zien vaak wel de noodzaak om de EOR in de besluitvorming mee te nemen. Vaak is dat een leerproces. Komt het tot een rechtszaak, dan is de uitkomst vaak neutraal: geen winst of duidelijk verlies voor de EOR. Maar een rechtszaak zorgt voor negatieve publiciteit en kost geld. Als dat gebeurt, neemt de bereidheid om de EOR te raadplegen meestal toe. ●

De SER en medezeggenschap

De SER heeft onder andere de wettelijke taak om medezeggenschap te bevorderen. Daarvoor is een speciale commissie in het leven geroepen: de Commissie Bevordering Medezeggenschap (CBM). De CBM geeft voorlichting, ontwikkelt praktische handreikingen en tools en stelt richtbedragen voor medezeggenschapsscholing vast. Meer informatie? Ga naar <https://www.ser.nl/nl/thema/medezeggenschap>

Foto Shutterstock

‘Nog niet het beste *meisje* van de klas’

In Nederland stijgt het aantal vrouwen in de top van het bedrijfsleven gestaag, met wetgeving als stok achter de deur. Nu komt er ook een Europees vrouwenquotum.

Marguerite Soeteman-Reijnen, voorzitter van de raad van advies van SER Topvrouwen, vindt dat een goede zaak. “We hebben het positieve voorbeeld van landen om ons heen keihard nodig.”

Tekst Nicole Gommers Foto Nander de Wijk

Wie Marguerite Soeteman-Reijnen vraagt hoe Nederland presteert op het vlak van diversiteit, gendergelijkheid en inclusie, krijgt een genuanceerd antwoord. Ze zet de stappen die het Nederlandse bedrijfsleven hierin maakt graag in perspectief. “Neem het onderzoek van Corporate Women Directors International naar de representatie van vrouwen bij de Fortune 200-bedrijven: de leidende en meest succesvolle bedrijven ter wereld. Wereldwijd is het percentage van vrouwen in *supervisory boards* – de raad van commissarissen (rvc) – 20,2, terwijl Europa als geheel het erg goed doet met 36,9 procent vrouwen, beter dan de Verenigde Staten met 33,3 procent en Azië met 10,7 procent. Frankrijk staat in Europa op nummer 1 en Nederland op 2.” Maar wat reden tot juichen lijkt, is in werkelijkheid een vertekend beeld, waarschuwt Soeteman-Reijnen. “Unilever en Shell werden dit jaar nog meegeteld als Nederlands bedrijf. Volgende keer zal dat niet zo zijn en dan kachelen we achteruit.”

In eigen land laat de Female Board Index, een jaarlijks overzicht van vrouwelijke bestuurders en commissarissen bij Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, gestage groei zien: van de 89 ondernemingen voldoen er nu 61 aan het wettelijk quotum van minimaal een derde vrouwen in de rvc. In 2020 waren dat er nog 51, dus beweging is er zeker. “Het is een gecombineerde aanpak die succes oogst: de Wet ingroeiquote en streef-

cijfers die bedrijven verplicht werk te maken van diversiteit, de aandacht voor diversiteit in de Corporate Governance Code, de druk vanuit investeerders én vanuit initiatieven als SER Topvrouwen, Women Inc. en Diversiteit in Bedrijf.”

Willen of moeten

Voortdurend een spotlight op het onderwerp diversiteit en inclusie (D&I) zetten is de enige manier om de boel in beweging te houden, zodat resultaten beklijven. “Anders wordt D&I als stilstaand water – dat gaat stinken. Nederland heeft het goede voorbeeld van landen om ons heen, die quota met sancties hanteren, hard nodig. Al in 2003 was Noorwegen de eerste met een quotum. Zelfs een land als Italië, met een ‘machocultuur’, was er eerder bij dan Nederland om de positie van vrouwen te verbeteren.”

‘We kunnen nog veel leren’

Soeteman-Reijnen ziet Frankrijk als lichtend voorbeeld: daar moet ook de raad van bestuur (rvb) van beursgenoteerde bedrijven voldoen aan een wettelijk quotum, en bedrijven die niet aan de wet voldoen, krijgen een flinke boete. “Het

verruimen van het quotum naar de rvb vind ik een goede zaak, en ook die boetes laten zien dat het ernst is.”

Wat Soeteman-Reijnen betreft kan Nederland daarvan leren. “Op 4 oktober vierden we Diversity Day. In de aanloop daarnaartoe sprak ik met veel ceo’s en diversity officers. Hierbij voel je of bedrijven diverser *willen* worden, of dat ze bewegen omdat ze *moeten*. Die laatste groep creëert niet het inclusieve beleid dat een voorwaarde is voor diversiteit. Dat lukt alleen als je de noodzaak ervan tot in je vezels voelt.”

Diversiteit omarmen is belangrijk voor ieder individueel bedrijf, maar evengoed voor de positie van Nederland binnen Europa. “Nederland is superklein, een dorp. We zijn afhankelijk van de landen om ons heen, voor export en investeringen. Het is in ons eigen belang dat deze landen, die verder zijn, ons ook op dit thema kunnen respecteren. We doen onszelf alleen recht als we het beste *meisje* van de klas willen zijn!”

Op de schouders

Soeteman-Reijnen is dan ook blij met het op handen zijnde Europese vrouwenquotum. “Europa is al 10 jaar bezig met de richtlijn Gender Balance on Corporate Boards, en pas nu schaaft Nederland zich daarachter. Dat komt door ons diverse kabinet dat gendergelijkheid wil bevorderen, maar ook door het maatschappelijk draagvlak. We hebben lang de *businesscase* van diversiteit benadrukt, door aan te tonen

CV

Over Marguerite Soeteman-Reijnen

Soeteman-Reijnen is onder meer chairman van de executive board van consultancy-bedrijf Aon Holdings en Aon Group International, voorzitter van de raad van advies van SER Topvrouwen, toezichthouder bij NautaDutilh en Koninklijke Defensiemusea, lid van de global alumni board van Harvard Business School en Nederlands afgevaardigde bij G20 Empower.

dat diverse en inclusieve bedrijven winstgeverder, innovatiever en veerkrachtiger zijn. Maar divers onderzoek laat zien dat *fairness* belangrijker is: mensen eisen dat bedrijven een afspiegeling van de maatschappij zijn en willen niet werken bij bedrijven die dat niet zijn.”

De Europese richtlijn houdt in dat bij beursvennootschappen in de rvc’s ten minste 40% vrouw en ten minste 40% man is, of ten minste 33% van de rvc’s én de rvb’s. “Daarnaast komt er een verplichting voor transparant recruitment, moeten bedrijven rapporteren en komen er mogelijk boetes voor bedrijven die niet aan de wet voldoen.” De wetgeving moet vanaf 2024 van kracht worden. Nederland heeft al nationale wetgeving, en de richtlijn bevat een uitzonderingsclausule die ervoor kan zorgen dat Nederland haar eigen wet niet hoeft te veranderen. Maar zelfs als dat het geval is, is Soeteman-Reijnen blij met signaal van het Europese vrouwenquotum. “In Nederland hebben we snel de neiging om onszelf op de borst te kloppen. We hebben Europa hard nodig, in de zin dat wij op de schouders kunnen staan van de landen om ons heen die zich hard maken voor gendergelijkheid, diversiteit en inclusie. We kunnen nog heel veel van die landen leren, vooral strijdvaardigheid.”

Anders zijn als kracht

Voor Soeteman-Reijnen is de ultieme uitkomst dat bedrijven daadwerkelijk inclusief worden, zodat topvrouwen en culturele minderheden zichzelf kunnen zijn. “Diversiteit is immers de uitkomst van inclusie; als een cultuur niet inclusief is, dan vertrekken vrouwen weer. Alleen als je niet beperkt wordt, kun je ten volle bijdragen. We moeten nog leren omvatten met elkaar samen te werken, zonder oordeel. We hebben één ding met elkaar gemeen: namelijk dat we allemaal anders zijn. Daarin ligt ieders kracht en die kracht hebben we nodig om de existentiële uitdagingen van nu in goede banen te leiden: die vereisen een nieuwe manier van denken, vanuit verschillende perspectieven.” ●

Oersterke veters van afgedankte petflessen

Van kolenmijn naar producent van circulaire, trendy veiligheidschoenen. EMMA Safety Footwear deed het. Het leverde duurzaamheidsmanager Iris van Wanrooij de titel Global SDG Pioneer 2022 op. Waarom ze blij is met dwingende Europese wetgeving voor duurzame en eerlijke bedrijfsvoering? “Alleen al de aankondiging heeft effect.”

Tekst Ton Bennink Foto's Hans Visser

In een provincie waar steenkolenmijnen jarenlang voor stof, vocht, mijnongevallen en wie weet wat nog meer voor ellende zorgden en waar 's nachts de lichten van de chemische industrie zowel indruk wekken als angst inboezemen, verwacht je misschien niet direct het braafste meisje van de duurzaamheidsklas. Toch huist hier, in Kerkrade, EMMA Safety Footwear, een van de meest milieuvriendelijke bedrijven. Met als duurzaamheidsmanager Iris van Wanrooij. Tijdens haar twee masterstudies – eentje in Londen – kockte ze af van haar liefde voor mode, nadat ze inzag dat dit de meest vervuulende industrie ter wereld is. Nu werkt ze om impact te hebben. Dus dat betekent: met de trein naar Londen, zo min mogelijk vliegen (al doet dat wel pijn), een woning met energielabel A en kleding die lang meegaat. En die kan ook best mooi zijn.

Invalide koempels

Dit jaar werd Van Wanrooij uitgeroepen tot Nederlandse SDG Pioneer en een van de Global SDG Pioneers (zie kader op

pagina 29). Ze verdiende de titel vanwege haar werk bij EMMA Safety Footwear, dat een spin-off is van de inmiddels gesloten staatsmijn Emma. Want omdat de mijnwerkers met stoflongen en invaliditeit wel 'koempels' moesten blijven, zag in 1927 de Werkplaats Invalide Mijnwerkers het licht: een gespecialiseerde veiligheidschoenenfabriek. Tegenwoordig heeft de fabriek een vlottere naam en is deze overgenomen door Hultafors Group, maar de filosofie blijft. Meer dan zestig procent van de medewerkers kent een afstand tot de arbeidsmarkt en het bedrijf heeft duurzaamheid hoog in het vaandel. “Als jij hier komt solliciteren in een Hummer? Nee, dan word je niet aangenomen. De nieuwe leasecontracten bevatten elektrische of plug-in hybride auto's.”

Van Wanrooij is de spin in het web als het gaat om het zo min mogelijk belasten van het milieu en het zorgen voor goede werkomstandigheden. Hier en bij leveranciers. “De voornaamste zitten in Brazilië. Zij leveren schachten, de bovenkant van de schoen. Wij maken de zool en assembleren tot circulaire veiligheidsschoenen. →

De leverancier zuivert afvalwater. Wij mijden of limiteren vervuilende stoffen en chemicaliën en werken aan goede werkomstandigheden. Doel is een zo lang mogelijke levensduur en zo veel mogelijk hergebruik van de schoenen.”

Tik op de vingers

EMMA stelt hoge eisen aan de leveranciers. “We checken of ze zich aan de afspraken houden door geregeld tests uit te voeren en op bezoek te gaan. Onze directeur was een aantal jaar geleden in India en trof daar omstandigheden aan die niet tof waren. Dan sta je voor een dilemma. Stoppen we met dit bedrijf? Dan heb je helemaal geen invloed meer.

Whitepaper

Maatschappelijk verantwoord ondernemen in Rusland en Oekraïne

De oorlog in Oekraïne heeft gevolgen voor ondernemers die werken met metalen en mineralen afkomstig uit Rusland en Oekraïne. Alle bedrijven hebben de plicht om werk te maken van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen en misstanden op het gebied van mensenrechten, natuur en milieu tegen te gaan. De vraag is hoe je als bedrijf kunt voorkomen dat je je bijdraagt aan het conflict of aan mensenrechtenschendingen in Oekraïne.

De SER-whitepaper *Maatschappelijk verantwoord ondernemen in Rusland en Oekraïne* laat zien hoe ondernemers invulling kunnen geven aan IMVO. Aan de hand van zeven vragen wordt uitgelegd waar je als ondernemer aan moet denken als je zakendoet met bedrijven in Rusland en Oekraïne. Zoals: Wanneer spreken we over een conflict- en hoogrisicogebied? Hoe komt mijn bedrijf erachter of wij een link hebben met Rusland en/of Oekraïne? Hoe kan mijn bedrijf zich verantwoord terugtrekken uit een land van een leverancier? En wat als terugtrekken geen optie is? Hoe kunnen IMVO-convenanten mijn bedrijf helpen?

Of gaan we door met een tik op de vingers? We zijn toch gestopt. Wel zijn we doorgegaan met een leverancier die een te hoge concentratie lood in de stalen neus van de schoen gestopt had. Dat constateerden we in een extern lab. Dan volgt wel die tik op de vingers en moet het proces worden aangepast.”

Natuurlijk zijn er ook fabrikanten die olifantenpaadjes nemen en dik onder de marktprijs in hoogrisicolanden schoenen produceren. Vandaar dat ze blij is met aangekondigde EU-wetgeving (zie kader op pagina 30) voor een eerlijk speelveld en productie. “Veiligheid staat bij ons voorop. Gevolgd door comfort en duurzaamheid. Een onveilige schoen die niet lekker zit, verkoopt ook niet. Zo moesten we er onlangs een uit de productie halen

omdat het hielstuk weliswaar zeer duurzaam was, maar klachten aan de voet veroorzaakte. Onze schoenen zijn door duurzame innovaties, lokale productie en verbeterde materialen soms iets duurder. Niet veel hoor, maar inkopers, ja ook bij de overheid, letten nog altijd zeer scherp op de prijs en minder op duurzaamheid. Dan is het fijn dat we in Europa allemaal op de inkoop en arbeidsomstandigheden letten. Dat doen veel producenten overigens al aardig. Waarom dan wetgeving toch nodig is? Misschien omdat alleen al de aankondiging van regels al tot duurzamere bedrijfsvoering leidt.”

Eeuwig meegaan

EMMA was als enige schoenenproducent aangesloten bij het Textielconvenant, een

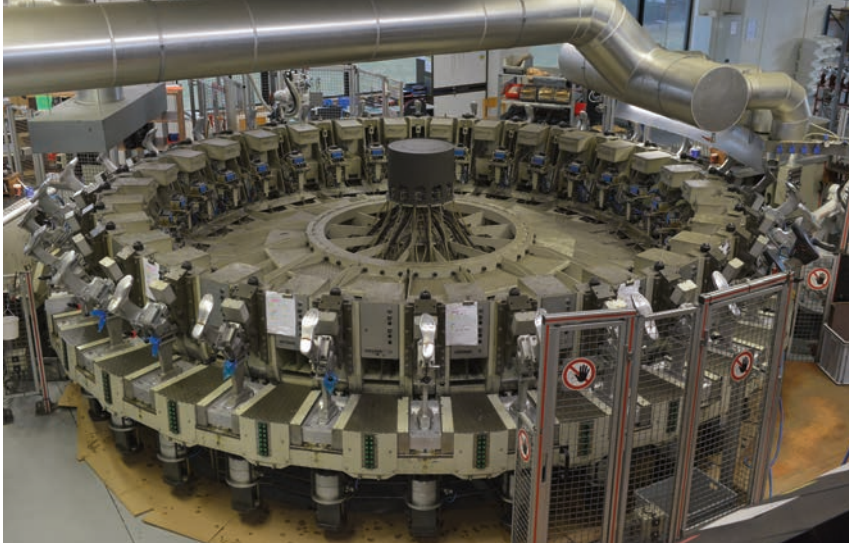
van de convenanten voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen die onder leiding van de SER zijn gesloten. Het bedrijf bekijkt nu mogelijkheden voor een Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid.

Daarin is de leverancier ook verantwoordelijk voor de retounering. “We doen nu een pilot met onze concurrent. Door schaalvergroting kunnen we makkelijker samen afgedankte veiligheidsschoenen innemen. Ik zou willen dat dit ook voor onze branche standaard geregeld werd. Nu vinden gebruikers het tientje voor vijftien paar schoenen die weer ingeleverd worden soms te veel geld. Het zou mooi zijn als retounering in de kostprijs wordt meegenomen.”

Ideeën en wensen nog te over voor de fabriek uit Kerkrade. Van bio-based aanspuiten van de zolen tot in het ontwerp nog meer rekeninghouden met de ontmanteling en dus hergebruik van de schoen. “De grondstoffen moeten idealiter eeuwig meegaan, en dat terwijl ze gemaakt worden zonder kinderarbeid, met oog voor milieu en dierenwelzijn, goede arbeidsomstandigheden, goed loon en recht op organiseren in een vakbond. Lastig, zeker bij de soms terechte en soms onterechte normen die Nederland aan de schoenen stelt. Maak maar eens oersterke veters van gerecyclede petflessen die een gigantische trekkracht kunnen weerstaan. Wij kunnen dat, in samenwerking met onze leveranciers.” ●

Jonge pioniers

Wie jonger is dan 35 jaar én zich actief inzet voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, maakt kans om tot SDG-pionier te worden uitgeroepen door de Verenigde Naties Global Compact. Dit initiatief werkt met bedrijven aan doelstellingen als geen armoede, een beter milieu en betere werkomstandigheden. De pionier wordt sinds 2019 ieder jaar verkozen.

EU wetgeving

Gelijk speelveld voor verantwoord ondernemen in de EU

Corporate Sustainable Due Dilligence wetgeving is een richtlijn die naar verwachting in 2026 voor de hele Europese Unie gaat gelden, aldus Seljan Verdiyeva-Smeets, senior beleidsmedewerker bij de SER. “Bedrijven moeten de negatieve sociale en milieueffecten van hun activiteiten in waardeketens in kaart brengen, zoals kinder- en dwangarbeid, uitbuiting, verlies van biodiversiteit en vervuiling.”

Het betreft circa 9.400 EU-bedrijven met meer dan 500 werknemers en een netto omzet van minstens 150 miljoen euro en 3.400 bedrijven van meer dan 250 medewerkers en met een omzet van minstens 40 miljoen euro die wereldwijd werken in zogeheten hoogrisicosectoren als kleding en textiel, landbouw en voedingsmiddelen en handel in grondstoffen. Daar komen nog eens 4.000 bedrijven bij die omzet genereren in Europa, maar elders gevestigd zijn. Grote bedrijven moeten ook een klimaatplan maken dat ervoor zorgt dat hun activiteiten niet bijdragen aan verdere opwarming van de planeet boven de 1,5 grad Celsius.

Eind dit jaar brengen de Europese Raad en het Europese parlement hun standpunt uit en starten dan de onderhandelingen over de tekst van de richtlijn tussen parlement, de Europese Commissie en de Europese Raad.

Belang van samenwerken in de sector

Nederlandse bedrijven kennen al diverse convenanten voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO), die op advies en onder leiding van de SER tot stand kwamen. Denk aan het inmiddels afgeronde covenant van partijen in de kleding- en textielsector, het covenant van de voedingsmiddelensector of het covenant van pensioenfondsen.

“Die sectorale samenwerking kan helpen bij het voldoen aan de richtlijn. Bijvoorbeeld door gezamenlijk een klachtenmechanisme op te stellen. De SER zou graag zien dat het belang van sectorale samenwerking krachtiger in de Europese richtlijn terugkomt. We hopen dat het parlement dit ook wel gaat voorstellen. Het in maart 2021 ingediende wetgevende initiatiefrapport is ambitieuzer dan het huidige commissievoorstel. De SER heeft ook over deze Europese wetgeving geadviseerd.”

Uiteindelijk gaat het om een gelijk speelveld in de Europese Unie en natuurlijk een meer maatschappelijk verantwoorde manier van ondernemen, besluit de SER-beleidsmedewerker. Ook de regering draagt haar steentje bij. “Ons kabinet schrijft in een brief aan de Kamer uit 2022 dat dit Europese voorstel de basis is voor nationaal beleid. In het coalitieakkoord staat dat Nederland wetgeving bevordert voor maatschappelijk verantwoord ondernemen die rekening houdt met een gelijk speelveld. Daarnaast stimuleert de overheid sectorale samenwerking en maatschappelijk verantwoord inkopen. Bovendien wil de regering voorwaarden stellen bij overheidssteun en een steunpunt maatschappelijk verantwoord ondernemen oprichten.”

Aan het woord

Seljan
Verdiyeva-Smeets
senior
beleidsmedewerker SER

Foto ANP/Dolph Cantrijn

Column

Energietransitie en circulaire economie horen bij elkaar

Het tegengaan van klimaatverandering vraagt niet alleen om een energietransitie, maar ook om de snelle ontwikkeling van een circulaire economie. Sterker: zonder circulaire economie wordt de energietransitie heel lastig. Als we op de oude manier blijven produceren en consumeren zijn er nooit genoeg grondstoffen en energie om onze economie volledig te verduurzamen.

Nederland heeft een mooie reputatie als het gaat om de circulaire economie. Andere landen komen kijken naar voorbeelden die we hier realiseren. Maar mooie voorbeelden alleen zijn niet genoeg. De circulaire economie heeft nu vooral opschaling nodig. Tot nu toe zijn het vooral enthousiastelingen die zich voor de circulaire economie inzetten. De volgende stap is dat alle sectoren en bedrijven anders naar hun productie en ketens gaan kijken en nieuwe businessmodellen ontwikkelen.

Die transformatie gaat niet vanzelf. Koplopers zijn in staat om tegen de stroom in te roeien, maar zonder sturing van de overheid komen er geen volgers. Dat hebben we ook gezien bij de Klimaatwet. Pas toen de Europese en Nederlandse Klimaatwetten concrete doelen stelden voor de vermindering van de CO₂-uitstoot, is er urgentie en noodzaak ontstaan om werk te maken van hernieuwbare energiebronnen. Daarom moeten nu ook concrete doelen worden gesteld voor de transformatie naar een circulaire economie: duurzaam design, reparatie, inname en hergebruik van producten en grondstoffen.

De bal ligt bij dus de overheid. Op Europees en Nederlands niveau moet beleid worden ontwikkeld dat zowel de energietransitie als de circulaire economie dient. Dat is dan ook de belangrijkste boodschap die de SER-commissie Duurzame Ontwikkeling in september naar buiten bracht. De sociale partners en de milieuorganisaties zitten hierin op één lijn: de energietransitie en de circulaire economie moeten met elkaar worden verbonden.

We hebben een overheid nodig die beleidsmatige en financiële instrumenten inzet als stimulans om werk te maken van de circulaire economie. Dit overheidsbeleid is niet alleen belangrijk voor een schone leefomgeving, een veilig klimaat en een gezonde natuur, maar biedt ook grote kansen voor de economie. Minder nieuwe grondstoffen betekent minder kosten en minder risico's bij toenemende schaarste. Reparatie- en retoursystemen kunnen bijdragen aan grotere klantbinding. Vanuit het brede maatschappelijk belang vaart iedereen hier wel bij.

Het aanjagen van de circulaire economie versnelt de energietransitie en brengt een duurzame toekomst voor Europa en de wereld dichterbij.

Marjolein Demmers

directeur van Natuur & Milieu en heeft als missie:
een duurzame toekomst voor iedereen. Natuur & Milieu is lid van
de SER-commissie Duurzame Ontwikkeling

Obstakels in de ouderenzorg

Volgens de CBS Bevolkingsprognose stijgt het aandeel 65-plussers in de bevolking tot 25 procent rond 2040. Dat betekent een toenemend beroep op de ouderenzorg. Anneke Sipkens directeur ouderenbond ANBO en Erik Dierink, verpleegkundig specialist, over de obstakels.

Anneke Sipkens
directeur ouderenbond ANBO

“Als we zo doorgaan loopt het, gezien de problemen die er nu zijn, spaak. Dan heb je het onder meer over het gebrek aan aandacht voor de preventie van gezondheidsklachten, over het uitblijven van wijkwelzijnswerk, de krapte op de arbeidsmarkt, de druk op de mantelzorg, onvoldoende geschikte woningen voor ouderen, en de druk op medische zorg voor ouderen. In die volgorde ja, want als de eerste vijf goed zijn geregeld, neemt de laatste af, zo blijkt uit wetenschappelijk onderzoek.”

Erik Dierink
verpleegkundig specialist Trivium
Meulenbelt Zorg (TMZ)

“De regeldruk is gewoon te groot. Terwijl het zorgplan voor mevrouw A prima op één A4'tje past, moeten we nu minutieus omschrijven hoe vaak ze viel. We willen haar echter – met aandacht! – vragen: ‘Hoe gaat het nu met u?’ Als formulieren invullen de insteek van het werk is, dan doe je niet alleen de ouderen tekort, maar ook het zorgpersoneel. Reken je hen af op processen en structuren, dan zie je deze professionals niet, en luister je evenmin naar hen.”

Foto ANP/Patricia Rehe

**Lees het hele verhaal
op SERmagazine online**

Met wekelijks nieuwe verhalen over actuele, sociaal-economische onderwerpen. Ga naar:
ser.nl/sermagazine